

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพ ความต้องการและปัญหาการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากรสำหรับกลุ่มแม่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากรสำหรับกลุ่มแม่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากรสำหรับกลุ่มแม่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากรสำหรับกลุ่มแม่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พัฒนาการในจังหวัดสุพรรณบุรี เฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงานที่ อยู่ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2539 รวม 77 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือแม่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการพัฒนารูชนิยม โดยสุ่มรายชื่อตำบลอำเภอละ 3 ตำบล แล้วสุ่มอย่างง่ายเลือกแม่บ้านตำบลละ 2 คน ได้กลุ่มตัวอย่างอำเภอละ 6 คนรวมทั้งหมด 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามสำหรับพัฒนากร มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของพัฒนากร ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้และไม่ใช้สื่อแต่ละประเภทในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดที่มีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มแม่บ้าน สภาพการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ปัญหาการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ความต้องการเรื่องการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตเกี่ยวกับลักษณะสื่อและการใช้สื่อแต่ละประเภทในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของผู้วิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี และติดต่อพัฒนากรในแต่ละอำเภอด้วยตนเองเพื่อเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านในแต่ละตำบล โดยให้พัฒนากรผู้รับผิดชอบเป็นผู้นำไป พร้อมทั้งสังเกตในวันที่ไปสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS - X ในการวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ ซึ่งจะวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตผู้วิจัยจะนำมาใช้ประกอบการอภิปรายจากข้อมูลแบบสอบถามพัฒนากร และแบบสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้าน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของพัฒนากรและกลุ่มแม่บ้าน

ตอนที่ 2 สภาพ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการใช้และไม่ใช้สื่อ 7 ประเภทในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพแยกตามความคิดเห็นของพัฒนากรและกลุ่มแม่บ้าน

ตอนที่ 3 สภาพ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากร

ตอนที่ 4 สภาพและความต้องการเกี่ยวกับความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้าน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของพัฒนากรและกลุ่มแม่บ้าน

1.1 สถานภาพของพัฒนากร

พัฒนากรส่วนมากเป็นเพศชาย มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน มีประสบการณ์ด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ 10 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ โดยเคยเข้ารับการฝึกอบรม

1.2 สถานภาพของกลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี โดยมากสมรสแล้ว มีวุฒิการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยมีรายได้เฉลี่ย/ปีอยู่ในช่วง 10,001 - 50,000 บาท ส่วนมากเป็นสมาชิกสตรีอาสาพัฒนาและสมาชิกคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.) ซึ่งส่วนใหญ่เข้ารับการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเป็นจำนวน 3 ครั้งมากที่สุด

ตอนที่ 2 สภาพ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการใช้และไม่ใช้สื่อ 7 ประเภทในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

สื่อที่พัฒนากรนำมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพในระดับมาก คือ สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) สื่อหอกระจายข่าว เอกสารใบงาน โปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ และสื่อของจริง ส่วนสื่อที่พัฒนากรนำมาใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพในระดับน้อยคือ แผ่นโป่งใส สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) และของจำลอง

สื่อที่กลุ่มแม่บ้านเห็นว่า พัฒนากรนำมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพในระดับมากคือ สื่อของจริง สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) สื่อหอกระจายข่าว เอกสารใบงานและแผนภูมิ ส่วนสื่อที่พัฒนากรนำมาใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพในระดับน้อยคือ สื่อของจำลอง สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) และแผ่นโป่งใส

ซึ่งเหตุผลที่มีการใช้สื่อดังกล่าวในระดับน้อย เพราะในหน่วยงานไม่มีสื่อประเภทนั้น ไม่สะดวกในการขนย้าย ไม่มีผู้ติดต่อประสานงาน และเห็นว่าสื่อบางประเภทไม่เหมาะสมในการนำมาใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

ดังมีรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อแต่ละประเภทต่อไปนี้

1. สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก)

ส่วนที่ 1 ใช้สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก)

สภาพ

พัฒนากรมีการใช้สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) ในระดับมากโดยแหล่งที่มาส่วนใหญ่เรียนเชิญจากหน่วยงานอื่น

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่ามีการใช้สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) ในระดับมาก
ความต้องการ

พัฒนากรต้องการให้ดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) โดยให้มีบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นโดยเฉพาะ

กลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่ต้องการให้นำสื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) มาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ และต้องการให้ดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) โดยให้เพิ่มจำนวนครูฝึกรวมทั้งดูแลการฝึกปฏิบัติให้ทั่วถึง

ปัญหา

พัฒนาการประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) คือ การติดต่อประสานงานเรียนเชิญวิทยากรจากหน่วยงานอื่นมีขั้นตอนยุ่งยาก

กลุ่มแม่บ้านประสบปัญหาเกี่ยวกับสื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) คือ วิทยากรมีจำนวนน้อยไม่สามารถดูแลการฝึกปฏิบัติได้อย่างทั่วถึง

ส่วนที่ 2 ไม่ใช่สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก)

เหตุผลที่พัฒนาการไม่ได้ใช้สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ เพราะขั้นตอนในการประสานงานเพื่อเรียนเชิญวิทยากรจากหน่วยงานอื่นมีขั้นตอนยุ่งยากและต้องเสียค่าใช้จ่ายเองในการดำเนินงานติดต่อประสานงาน แต่พัฒนาการมีความต้องการใช้สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) ในระดับมาก และต้องการให้มีการดำเนินงานโดยจัดให้มีหน่วยงานกลางที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากรด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

2. สื่อสิ่งพิมพ์

2.1 เอกสารใบงาน

ส่วนที่ 1 ใช้เอกสารใบงาน

สภาพ

พัฒนาการมีการใช้เอกสารใบงานในระดับมาก โดยแหล่งที่มาส่วนใหญ่พัฒนาการเป็นผู้ผลิตเอง

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่าการใช้เอกสารใบงานในระดับน้อย

ความต้องการ

พัฒนาการต้องการให้ดำเนินงานเกี่ยวกับเอกสารใบงาน โดยให้จัดหาคู่มือหรือเอกสารเกี่ยวกับการผลิต/ การใช้เอกสารใบงาน

กลุ่มแม่บ้านต้องการให้ดำเนินงานเกี่ยวกับเอกสารใบงาน โดยให้นำเอกสารใบงานมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ให้มากขึ้นและจัดทำรูปแบบเอกสารใบงานให้ชัดเจนและน่าสนใจ

ปัญหา

พัฒนาการประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้เอกสารใบงานคือ เอกสารใบงานมีปริมาณไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มแม่บ้านประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้เอกสารใบงานคือ ไม่ค่อยได้นำมาใช้หรือมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ

ส่วนที่ 2 ไม่ใช้เอกสารใบงาน

เหตุผลที่พัฒนาการไม่ใช้เอกสารใบงานในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเพราะ ขั้นตอนในการผลิตเอกสารใบงานมีความยุ่งยาก แต่พัฒนาการมีความต้องการใช้เอกสารใบงานในระดับมากที่สุด และต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับเอกสารใบงาน โดยการจัดให้มีบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ผลิต/ จัดหาเอกสารใบงาน

2.2 โปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ

ส่วนที่ 1 โปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ

สภาพ

พัฒนาการมีการใช้โปสเตอร์ / แผนภูมิ / แผ่นพับในระดับมาก แหล่งที่มาส่วนใหญ่พัฒนาการเป็นผู้ผลิตเอง

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่ามีการใช้โปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ ในระดับน้อย

ความต้องการ

พัฒนาการต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับโปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ โดยให้มีผู้ผลิตโปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ โดยเฉพาะ รองลงมาคือ จัดหาคู่มือหรือเอกสารเกี่ยวกับการผลิตและการใช้โปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ

กลุ่มแม่บ้านต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับโปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ โดยให้นำแผ่นพับมาใช้ในการแนะนำความรู้ด้านอาชีพ

ปัญหา

พัฒนาการประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้โปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ คือ โปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ มีปริมาณไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้านและขาดคู่มือหรือเอกสารการผลิตและการใช้โปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ

ปัญหา

พัฒนากรประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้เอกสารใบงานคือ เอกสารใบงานมีปริมาณไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มแม่บ้านประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้เอกสารใบงานคือ ไม่ค่อยได้นำมาใช้หรือมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ

ส่วนที่ 2 ไม่ใช้เอกสารใบงาน

เหตุผลที่พัฒนากรไม่ใช้เอกสารใบงานในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเพราะ ขั้นตอนในการผลิตเอกสารใบงานมีความยุ่งยาก แต่พัฒนากรมีความต้องการใช้เอกสารใบงานในระดับมากที่สุด และต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับเอกสารใบงาน โดยการจัดให้มีบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ผลิต/ จัดหาเอกสารใบงาน

2.2 ไปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ

ส่วนที่ 1 ไปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ

สภาพ

พัฒนากรมีการใช้ไปสเตอร์ / แผนภูมิ / แผ่นพับในระดับมาก แหล่งที่มาส่วนใหญ่พัฒนากรเป็นผู้ผลิตเอง

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่ามีการใช้ไปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ ในระดับน้อย

ความต้องการ

พัฒนากรต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับไปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ โดยให้มีผู้ผลิตไปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ โดยเฉพาะ รองลงมาคือ จัดหาคู่มือหรือเอกสารเกี่ยวกับการผลิตและการใช้ไปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ

กลุ่มแม่บ้านต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับไปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ โดยให้นำแผ่นพับมาใช้ในการแนะนำความรู้ด้านอาชีพ

ปัญหา

พัฒนากรประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้ไปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ คือ ไปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ มีปริมาณไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้านและขาดคู่มือหรือเอกสารการผลิตและการใช้ไปสเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ

ส่วนที่ 2 ไม่ใช้โปรเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ

เหตุผลที่พัฒนากรไม่ใช้โปรเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ เพราะขั้นตอนในการผลิตโปรเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ มีความยุ่งยาก และในการผลิตบางครั้งพัฒนากรต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง แต่พัฒนากรมีความต้องการใช้โปรเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับโปรเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ โดยให้มีบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ผลิตและจัดหาโปรเตอร์/ แผนภูมิ/ แผ่นพับ

2.3 รูปภาพ/ รูปถ่าย

ส่วนที่ 1 ใช้รูปภาพ/ รูปถ่าย

สภาพ

พัฒนากรมีการใช้รูปภาพ/ รูปถ่ายในระดับปานกลาง แหล่งที่มาส่วนใหญ่ผลิต/ จัดหาโดยวิทยากร

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่ามีการใช้รูปภาพ/ รูปถ่ายในระดับน้อย

ความต้องการ

พัฒนากรต้องการให้ดำเนินงานเกี่ยวกับรูปภาพ/ รูปถ่าย โดยจัดหาอุปกรณ์ในการผลิตรูปภาพ/ รูปถ่าย

กลุ่มแม่บ้านมีความต้องการใช้รูปภาพ/ รูปถ่าย ในระดับน้อย

ปัญหา

พัฒนากรประสบปัญหาเกี่ยวกับรูปภาพ/ รูปถ่ายคือ รูปภาพ/ รูปถ่ายมีปริมาณไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับรูปภาพ/ รูปถ่ายเพราะไม่ค่อยได้นำมาใช้

ส่วนที่ 2 ไม่ใช้รูปภาพ/ รูปถ่าย

เหตุผลที่พัฒนากรไม่ใช้รูปภาพ/ รูปถ่าย ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเพราะในการผลิตบางครั้งพัฒนากรต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง รองลงมาคือ ไม่มีอุปกรณ์ในการผลิตรูปภาพ/ รูปถ่าย แต่พัฒนากรมีความต้องการใช้รูปภาพ/ รูปถ่าย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับรูปภาพ/ รูปถ่ายโดยเพิ่มงบประมาณในการผลิตและจัดหารูปภาพ/ รูปถ่าย

3. สื่อโสตทัศนูปกรณ์

3.1 แผ่นโปร่งใส

ส่วนที่ 1 ใช้แผ่นโปร่งใส

สภาพ

พัฒนาการมีการใช้แผ่นโปร่งใสในระดับน้อย โดยแหล่งที่มาของแผ่นโปร่งใส พัฒนาการเป็นผู้ผลิตเองและบางส่วนผลิต/จัดหาโดยวิทยากร ส่วนเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ส่วนมากขอยืมจากหน่วยงานอื่น

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่ามีการใช้แผ่นโปร่งใสในระดับน้อย

ความต้องการ

พัฒนาการต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับแผ่นโปร่งใส โดยจัดหาอุปกรณ์ในการผลิตแผ่นโปร่งใส รองลงมาคือ จัดหาคู่มือหรือเอกสารการผลิต/ การใช้แผ่นโปร่งใส

กลุ่มแม่บ้านมีความต้องการใช้แผ่นโปร่งใสน้อย

ปัญหา

พัฒนาการประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้แผ่นโปร่งใสคือ ไม่สะดวกในการขนย้ายเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ รองลงมาคือ สถานที่ไม่เหมาะกับการใช้แผ่นโปร่งใส

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้แผ่นโปร่งใส เพราะไม่ค่อยได้นำมาใช้

ส่วนที่ 2 ไม่ใช้แผ่นโปร่งใส

เหตุผลที่พัฒนากรหลายคนไม่ใช้แผ่นโปร่งใสในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ เพราะหน่วยงานไม่มีเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ รองลงมาคือ การขอยืมจากหน่วยงานอื่นมีขั้นตอนยุ่งยาก แต่พัฒนากรมีความต้องการใช้แผ่นโปร่งใสส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับแผ่นโปร่งใส โดยให้จัดซื้อเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ รองลงมาคือ จัดหาอุปกรณ์ในการผลิตแผ่นโปร่งใส

3.2 วิดีทัศน์

ส่วนที่ 1 ใช้วิดีโอทัศน์

สภาพ

พัฒนากรมีการใช้วิดีโอทัศน์ในระดับปานกลาง โดยแหล่งที่มาของมีวิดีโอทัศน์ส่วนใหญ่ผลิต/ จัดหาโดยวิทยากร ส่วนเครื่องเล่นวิดีโอทัศน์ส่วนใหญ่ขอยืมจากหน่วยงานอื่น

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่าการใช้วิดีโอทัศน์ในระดับน้อย

ความต้องการ

พัฒนากรต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับวิดีโอทัศน์ โดยให้จัดซื้อเครื่องเล่นวิดีโอทัศน์ประจำหน่วยงาน

กลุ่มแม่บ้านต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับวิดีโอทัศน์ โดยให้นำวิดีโอทัศน์มาใช้ในการแนะนำอาชีพให้มากขึ้น

ปัญหา

พัฒนากรประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้วิดีโอทัศน์คือ ไม่สะดวกในการขนย้ายเครื่องเล่นวิดีโอทัศน์ รองลงมาคือ สถานที่ไม่เหมาะสมกับการใช้วิดีโอทัศน์

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้วิดีโอทัศน์ เพราะไม่ค่อยได้นำมาใช้

ส่วนที่ 2 ไม่ใช้วิดีโอทัศน์

เหตุผลที่พัฒนากรหลายคนไม่ใช้วิดีโอทัศน์ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ เพราะหน่วยงานไม่มีเครื่องเล่นวิดีโอทัศน์ รองลงมาคือ การขอยืมจากหน่วยงานอื่นมีขั้นตอนยุ่งยาก แต่พัฒนากรมีความต้องการใช้วิดีโอทัศน์ ส่วนใหญ่ต้องการอยู่ในระดับมาก และต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้วิดีโอทัศน์โดยให้จัดซื้อเครื่องเล่นวิดีโอทัศน์ประจำหน่วยงาน รองลงมาคือ ให้จัดฝึกอบรมการใช้วิดีโอทัศน์

4. สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง)

ส่วนที่ 1 ใช้สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง)

สภาพ

พัฒนากรมีการใช้สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) ในระดับปานกลาง แหล่งที่มาคือ การประสานงานกับหน่วยงานอื่น

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่ามีการใช้สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) ในระดับน้อย

ความต้องการ

พัฒนากรต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) โดยให้ผู้นำท้องถิ่นและองค์กรสตรีช่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับตารางเวลาออกอากาศ

กลุ่มแม่บ้านต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) โดยให้มีการแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ยังออกอากาศของสื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง)

ปัญหา

พัฒนากรประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) คือกลุ่มแม่บ้านไม่ทราบตารางเวลาออกอากาศของสื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง)

กลุ่มแม่บ้านประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) คือไม่ทราบว่ามีการที่เผยแพร่เกี่ยวกับความรู้ด้านอาชีพทางสื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) จึงไม่ได้รับฟัง

ส่วนที่ 2 ไม่ใช้สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง)

เหตุผลที่พัฒนากรบางคนไม่ใช้สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเพราะไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการขอใช้บริการสื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) แต่พัฒนากรมีความต้องการใช้สื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง) โดยให้มีบุคลากรประสานงานระหว่างพัฒนากรในแต่ละอำเภอกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสื่อมวลชน (วิทยุกระจายเสียง)

5. สื่อหอกระจายข่าว

ส่วนที่ 1 ใช้สื่อหอกระจายข่าว

สภาพ

พัฒนากรมีการใช้สื่อหอกระจายข่าวในระดับมาก แหล่งที่มาคือการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่ามีการใช้สื่อหอกระจายข่าวในระดับน้อย

ความต้องการ

พัฒนากรต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อหอกระจายข่าว โดยปรับปรุงในเรื่องความชัดเจนของสื่อหอกระจายข่าว

กลุ่มแม่บ้านมีความต้องการเกี่ยวกับการใช้สื่อหออกระจายข่าวน้อย ซึ่งต้องการให้ปรับ
 ช่วงเวลาเปิดหออกระจายข่าวให้ตรงกับช่วงเวลาที่กลุ่มแม่บ้านจะรับฟังและปรับปรุงในเรื่องความ
 ชัดเจนของสื่อหออกระจายข่าว

ปัญหา

พัฒนากรประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อหออกระจายข่าวคือ เสียงจากสื่อหออกระจาย-
 ข่าวไม่ชัดเจน ร้องลงมากกลุ่มแม่บ้านไม่สนใจจะรับฟัง

กลุ่มแม่บ้านประสบปัญหาเกี่ยวกับสื่อหออกระจายข่าวคือ เสียงจากหออกระจายข่าวไม่
 ชัดเจน

ส่วนที่ 2 ไม่ใช่สื่อหออกระจายข่าว

เหตุผลที่พัฒนากรบางคนไม่ใช่สื่อหออกระจายข่าวในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ
 เพราะเห็นว่าสื่อหออกระจายข่าวไม่เหมาะสมในการใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งพัฒนากรที่มี
 ความต้องการใช้สื่อหออกระจายข่าวมีจำนวนใกล้เคียงกับผู้ที่ไม่ต้องการใช้โดยในส่วนของพัฒนากร
 ที่ต้องการใช้สื่อหออกระจายข่าวนั้น ต้องการให้มีผู้ประสานงานระหว่างพัฒนากรกับผู้รับผิดชอบ
 ดำเนินงานสื่อหออกระจายข่าว

6. สื่อของจริง/ ของจำลอง

6.1 สื่อของจริง

ส่วนที่ 1 ใช้สื่อของจริง

สภาพ

พัฒนากรมีการใช้สื่อของจริงในระดับปานกลาง แหล่งที่มาส่วนใหญ่จัดซื้อด้วยเงิน
 งบประมาณ

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่ามีการใช้สื่อของจริงในระดับมาก

ความต้องการ

พัฒนากรต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อของจริง โดยเพิ่มงบประมาณในการ
 จัดซื้อสื่อของจริง

กลุ่มแม่บ้านต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อของจริง โดยเพิ่มปริมาณสื่อของ-
 จริงให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้านในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

ปัญหา

พัฒนาการประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อของจริงคือ งบประมาณในการจัดซื้อสื่อของจริงไม่เพียงพอ รองลงมาคือ สื่อของจริงมีปริมาณไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มแม่บ้านประสบปัญหาเกี่ยวกับสื่อของจริงคือ ปริมาณสื่อของจริงไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้านและสื่อของจริงบางชนิดไม่ได้มาตรฐาน

ส่วนที่ 2 ไม่ใช่สื่อของจริง

เหตุผลที่พัฒนาการบางคนไม่ใช่สื่อของจริงในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ เพราะขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อของจริง แต่พัฒนาการมีความต้องการใช้สื่อของจริงโดยอยู่ในระดับมาก และต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อของจริงโดยให้เพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อสื่อของจริง

6.2 สื่อของจำลอง

ส่วนที่ 1 ใช้สื่อของจำลอง

สภาพ

พัฒนาการมีการใช้สื่อของจำลองในระดับปานกลาง แหล่งที่มาส่วนใหญ่ผลิต/ จัดหาโดยวิทยากร

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่าไม่มีการใช้สื่อของจำลองในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

ความต้องการ

พัฒนาการต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อของจำลอง โดยให้มีผู้ประสานงานขอขยืมสื่อของจำลองจากหน่วยงานอื่น

กลุ่มแม่บ้านไม่ต้องการใช้สื่อของจำลอง

ปัญหา

พัฒนาการประสบปัญหาการใช้สื่อของจำลองคือ การติดต่อขยืมสื่อของจำลองจากหน่วยงานอื่นไม่ได้รับความสะดวก รองลงมาคือ ขาดการประสานงานกับวิทยากร

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสื่อของจำลอง เพราะไม่ได้นำมาใช้

ส่วนที่ 2 ไม่ได้ใช้สื่อของจำลอง

เหตุผลที่พัฒนาการหลายคนไม่ได้ใช้สื่อของจำลองในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ เพราะเห็นว่าสื่อของจำลองไม่เหมาะสมกับการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้าน และจำนวน

พัฒนาการที่ต้องการใช้สื่อของจำลองมีจำนวนใกล้เคียงกับผู้ที่ไม่ต้องการใช้ โดยในส่วนของพัฒนาการที่ต้องการใช้นั้นต้องการให้มีผู้ประสานงานในการขอยืมสื่อของจำลองระหว่างหน่วยงาน

7. สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ)

ส่วนที่ 1 ใช้สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ)

สภาพ

พัฒนาการมีการใช้สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) ในระดับปานกลางแหล่งที่มาส่วนใหญ่ประสานงานกับหน่วยงานอื่น

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่ามีการใช้สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) ในระดับน้อย

ความต้องการ

พัฒนาการต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) โดยให้เพิ่มงบประมาณในการจัดหาสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ)

กลุ่มแม่บ้านไม่ต้องการให้นำสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) มาใช้ เพราะเห็นว่าไม่เหมาะสมในการนำมาใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

ปัญหา

พัฒนาการประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) คือ การใช้สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) พัฒนากรต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) เพราะนำมาใช้น้อยมาก

ส่วนที่ 2 ไม่ใช้สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ)

พัฒนากรหลายคนไม่ใช้สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเพราะไม่มีผู้ประสานงานติดต่อกับผู้รับผิดชอบสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) รองลงมาคือเห็นว่าสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) ไม่เหมาะสมในการใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพแต่พัฒนากรมีความต้องการใช้สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) ในระดับมาก และต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ) โดยให้มีผู้ประสานงานติดต่อกับผู้รับผิดชอบสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด , อีแซวฯ)

ตอนที่ 3 สภาพ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้เพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากร

3.1 สภาพเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้เพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากร

3.1.1 สภาพการใช้สื่อ

ด้านการวางแผน ข้อที่พัฒนากรปฏิบัติในระดับสูงคือ ในการเลือกใช้สื่อพัฒนากรได้ศึกษาข้อมูลรายละเอียดของกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ , อายุและพื้นความรู้

ด้านการเตรียมการ ข้อที่พัฒนากรปฏิบัติในระดับสูงคือ การแจ้งให้กลุ่มเป้าหมายทราบเกี่ยวกับกิจกรรมการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเพื่อเตรียมตัว

ด้านการนำเสนอ ข้อที่พัฒนากรปฏิบัติในระดับสูงคือ การใช้สื่ออย่างเป็นลำดับขั้นตอน

ด้านการประเมินผล ข้อที่พัฒนากรปฏิบัติในระดับสูงคือ การประเมินผลการใช้สื่อโดยการสอบถามหรือสังเกต

ด้านการจัดเก็บ / บำรุงรักษา ข้อที่พัฒนากรปฏิบัติในระดับสูงคือ การจัดสถานที่เพื่อเก็บรักษาสื่อ

3.1.2 สภาพการสนับสนุนช่วยเหลือในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

ข้อที่พัฒนากรมีการปฏิบัติในระดับสูงคือ การทำความเข้าใจให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

3.1.3 สภาพการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

ข้อที่พัฒนากรปฏิบัติในระดับสูงคือ การให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพระหว่างหน่วยงานรวมทั้งการประสานงานเพื่อขอยืมสื่อกับหน่วยงานอื่น

3.2 ความต้องการเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้เพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากร

3.2.1 ความต้องการการใช้สื่อ

ด้านการวางแผน พัฒนาการต้องการให้ดำเนินงานโดย จัดให้มีหน่วยงานกลางที่ให้ข้อมูลเรื่องการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

ด้านการเตรียมการ พัฒนาการต้องการให้ดำเนินงานโดย ให้จัดหาคู่มือการประชาสัมพันธ์

ด้านการนำเสนอ พัฒนาการต้องการให้ดำเนินงานโดย ให้จัดฝึกอบรมความรู้และทักษะการใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์

ด้านการประเมินผล พัฒนาการต้องการให้ดำเนินงานโดย ให้จัดหาคู่มือและเอกสารเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

ด้านการจัดเก็บ / บำรุงรักษา พัฒนาการต้องการให้ดำเนินงานโดย ให้จัดสรรงบประมาณในการบำรุงรักษาสื่อ

3.2.2 ความต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

พัฒนากรต้องการให้มีการดำเนินงานการสนับสนุนช่วยเหลือ โดยการเพิ่มงบประมาณที่ใช้ในการผลิตและจัดหาสื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ รองลงมาคือ จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

3.2.3 ความต้องการการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

ความต้องการการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ที่พัฒนากรต้องการให้มีการดำเนินงานคือ การจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในการติดต่อประสานงานโดยเฉพาะ

3.3 ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้เพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากร

3.3.1 ปัญหาการใช้สื่อ

ด้านการวางแผน ปัญหาที่พบคือ การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลที่ใช้ประกอบการวางแผนการใช้สื่อไม่เป็นระบบหมวดหมู่

ด้านการเตรียมการ ปัญหาที่พบคือ การขาดการประสานงานกับวิทยากร ทำให้การเตรียมตัวด้านเนื้อหาไม่ชัดเจนและไม่มีเวลาทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง

ด้านการนำเสนอ ปัญหาที่พบคือ เวลาที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพมีน้อยทำให้ไม่สามารถใช้สื่อได้เต็มที่

ด้านการประเมินผล ปัญหาที่พบคือ ไม่ได้ทำบันทึกผลการประเมินการใช้สื่ออย่างชัดเจน

ด้านการจัดเก็บ / บำรุงรักษา ปัญหาที่พบคือ ขาดงบประมาณในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมสื่อ

3.3.2 ปัญหาการสนับสนุนช่วยเหลือในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

ปัญหาการสนับสนุนช่วยเหลือที่พัฒนากรประสบคือ ปัญหางบประมาณที่ใช้ในการผลิตและจัดหาสื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพไม่เพียงพอ รองลงมาคือ ปัญหาการขาดอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

3.3.3 ปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

ปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่พัฒนากรประสบคือ ระเบียบขั้นตอนราชการทำให้เกิดความล่าช้าในการประสานงาน รองลงมาคือ ปัญหาในการติดต่อประสานงานพัฒนากรต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง

ตอนที่ 4 สภาพและความต้องการเกี่ยวกับความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้าน

4.1 สภาพวิธีการเผยแพร่ความรู้

วิธีการที่พัฒนากรใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้านคือ การฝึกอบรมโดยให้วิทยากรหรือครูฝึกมาสาธิต และเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพโดยสอดแทรกในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.)

4.2 ความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้าน

ความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้านมากที่สุดคือ การตัดเย็บเสื้อผ้า รองลงมาคือ การประดิษฐ์ดอกไม้และการทำงานตามลำดับ

4.3 ระดับความตรงความต้องการของความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่า ความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้านนั้นตรงกับความต้องการในระดับมาก

4.4 ระดับการนำความรู้ด้านอาชีพที่ได้รับไปใช้ประโยชน์

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่า ความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้านสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยส่วนใหญ่เห็นว่านำไปใช้ได้ในระดับมากที่สุด

4.5 ความรู้ด้านอาชีพที่กลุ่มแม่บ้านต้องการให้พัฒนากรนำมาเผยแพร่เพิ่มเติม

ความรู้ด้านอาชีพที่กลุ่มแม่บ้านต้องการให้พัฒนากรนำมาเผยแพร่เพิ่มเติมคือ การจัดการ / การตลาด รองลงมาคือ การตัดเย็บเสื้อผ้า การทำขนม/ อาหารและการทำดอกไม้ประดิษฐ์ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1 สภาพ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการใช้และไม่ใช้สื่อ 7 ประเภทในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

จากสื่อที่ได้ศึกษาวิจัยพบว่าสื่อที่พัฒนากรมีการใช้มากคือ สื่อบุคคล (วิทยากร , ครูฝึก) เพราะในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพนั้น ส่วนใหญ่พัฒนากรใช้วิธีฝึกอบรม ซึ่งเป็นการฝึกทักษะและใช้วิทยากรเป็นผู้สาธิต สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านว่า สื่อบุคคล (วิทยากร, ครูฝึก) นั้นพัฒนากรนำมาใช้เผยแพร่ในระดับมาก และพบว่าวิธีการที่ใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ คือการฝึกอบรมโดยให้วิทยากรหรือครูฝึกมาสาธิต โดยแหล่งที่มาของสื่อบุคคล (วิทยากร, ครูฝึก) ส่วนใหญ่เรียนเชิญจากหน่วยงานอื่น เพราะในการฝึกอาชีพบางอย่างพัฒนากรไม่สามารถเป็นผู้ฝึกให้ได้จึงทำให้พัฒนากรต้องเรียนเชิญวิทยากรมาจากหน่วยงานอื่นซึ่งพัฒนากรประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อบุคคล (วิทยากร, ครูฝึก) คือ ในการติดต่อประสานงานเรียนเชิญวิทยากรจากหน่วยงานอื่นมีขั้นตอนยุ่งยาก และจากปัญหาดังกล่าวก็เป็นสาเหตุที่ทำให้พัฒนากรบางคนไม่ใช้สื่อบุคคล (วิทยากร, ครูฝึก) ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ อีกทั้งในการประสานงานบางครั้งพัฒนากรต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง ดังนั้นในการฝึกอบรมอาชีพแต่ละครั้งจึงมีจำนวนครูฝึกน้อย สอดคล้องกับปัญหาที่พบเกี่ยวกับการใช้สื่อบุคคล (วิทยากร, ครูฝึก) จากการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านที่พบว่า ในการฝึกอบรมแต่ละครั้งครูฝึกมีจำนวนน้อย ทำให้การดูแลการฝึกปฏิบัติทำไม่ได้ไม่ทั่วถึง แต่หลักในการฝึกปฏิบัติทักษะนั้น จะต้องมีการฝึกอย่างต่อเนื่องและจะต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้เข้ารับการฝึกไม่มีทักษะพื้นฐานมาก่อน ดังนั้นจึงทำให้การเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพไม่ได้ผลเท่าที่ควร และในการประสานงานเรียนเชิญวิทยากรจากหน่วยงานอื่น พัฒนาการต้องสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากรในหลายอาชีพ จากหลาย ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นในเรื่องของความต้องการเกี่ยวกับการใช้สื่อบุคคล (วิทยากร, ครูฝึก) พัฒนาการจึงต้องการให้มีการดำเนินงานโดยการจัดให้มีหน่วยงานกลางที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากรด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ เพื่อช่วยลดความยุ่งยากในการที่ต้องประสานงานกับหลาย ๆ หน่วยงาน

สื่อที่พัฒนากรมีการใช้ในระดั้มากเช่นกันคือ สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่เอกสารใบงาน โดยแหล่งที่มาส่วนใหญ่พัฒนากรเป็นผู้ผลิตเอง แต่จากการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านเห็นว่าพัฒนากรมีการใช้เอกสารใบงานในระดับน้อย จากข้อขัดแย้งดังกล่าวสอดคล้องกับปัญหาที่พัฒนากร

ประสบในการใช้เอกสารใบงานคือ เอกสารใบงานมีปริมาณไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้านและ เหตุผลที่พัฒนากรบางคนไม่ใช้เอกสารใบงาน เพราะขั้นตอนในการผลิตเอกสารใบงานมีความ ยุ่งยาก รวมทั้งเห็นว่ากลุ่มแม่บ้านอ่านหนังสือไม่คล่อง จึงทำให้มีการผลิตเอกสารใบงานน้อยไม่ เพียงพอกับกลุ่มแม่บ้านที่มีจำนวนมาก และทำให้กลุ่มแม่บ้านหลายคนไม่ได้รับเอกสารใบงาน และพบว่าในการฝึกอบรมอาชีพในหลาย ๆ ตำบล ใช้วิธีให้กลุ่มแม่บ้านจดรายละเอียดและขั้นตอน ต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพที่ฝึกลงในสมุด และกลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่มีอายุมากรวมทั้งมีปัญหาด้านการ เขียนหนังสือ ทำให้จดสาระเกี่ยวกับอาชีพได้ไม่ครบถ้วน ดังนั้นกลุ่มแม่บ้านจึงต้องการให้มีการนำ เอกสารเอกสารใบงานมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าสื่อสิ่ง พิมพ์เป็นสื่อที่กลุ่มแม่บ้านต้องการให้นำมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพมากที่สุด ซึ่งในการ สัมภาษณ์ผู้วิจัยหมายถึงรวมถึงสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ด้วย เช่น แผ่นพับ ฯ โดยกลุ่มแม่บ้านต้องการให้เพิ่ม ปริมาณเอกสารใบงานให้มากขึ้นในการฝึกอบรมแต่ละครั้งและจัดทำรูปแบบให้น่าสนใจ โดยให้ เหตุผลว่าเพื่อเป็นเอกสารทบทวนหลังจากเลิกฝึกอบรมแล้ว ซึ่งตรงกับที่ธนรงค์ สมพงษ์ (2535) ได้กล่าวไว้ถึงข้อดีของสื่อสิ่งพิมพ์คือ ผู้อ่านสามารถใช้สื่อสิ่งพิมพ์ด้วยตัวของเขาเองในเวลาที่เขา ต้องการ สามารถเรียนรู้และอ่านซ้ำ ๆ กันได้หลาย ๆ เทียว และจากการสัมภาษณ์ได้ทราบว่าการ ฝึกอบรมอาชีพในหลายตำบลมีลักษณะไม่ต่อเนื่องเป็นการอบรมในลักษณะกลุ่มสนใจ เช่น การฝึกอบรมการทำขนมหรือการถนอมอาหาร จะพบว่ากลุ่มแม่บ้านในหลายตำบลหลังจาก ฝึกอบรมแล้วไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ เพราะไม่ได้จดรายละเอียดวิธีการทำหรือจดไว้ไม่ได้ ครบถ้วน จึงทำให้การฝึกอบรมนั้นสูญเปล่า ดังนั้นกลุ่มแม่บ้านจึงต้องการให้มีการผลิตเอกสาร ใบงานมาใช้ประกอบการฝึกอบรม ส่วนจากปัญหาที่พัฒนากรเห็นว่ากลุ่มแม่บ้านอ่านหนังสือไม่ คล่องนั้น กลุ่มแม่บ้านให้เหตุผลว่าสามารถให้บุตรหลานอ่านให้ฟังได้หรือสามารถช่วยกันอ่านได้ ดังนั้นจึงควรจัดทำเอกสารใบงานมาใช้ในการฝึกอบรมอาชีพในแต่ละครั้ง ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์ประเภท แผ่นพับนั้น กลุ่มแม่บ้านต้องการให้นำมาใช้ในการแนะนำเกี่ยวกับอาชีพที่น่าสนใจ และให้เพิ่ม จำนวนให้เพียงพอกับกลุ่มแม่บ้านเช่นกัน เพราะจากการสัมภาษณ์และสังเกตพบว่า ส่วนใหญ่ เอกสารต่าง ๆ มักจะแจกให้กับประธานกลุ่มแม่บ้านเพื่อให้ไปถ่ายทอดแก่สมาชิกต่อไปและใน การไปถ่ายทอดประธานก็มักไม่ได้แจกเอกสารให้กับสมาชิกกลุ่ม เพราะจำนวนเอกสารมีน้อย ทำให้กลุ่มแม่บ้านไม่ทราบรายละเอียด เป็นผลให้การแนะนำอาชีพในบางครั้งไม่ได้รับความสนใจ จากกลุ่มแม่บ้านเท่าที่ควร จึงควรนำสื่อสิ่งพิมพ์มาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ในส่วนของ พัฒนาการที่ใช้เอกสารใบงานในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพนั้น ต้องการให้มีการดำเนินงานโดย การจัดหาคู่มือหรือเอกสารเกี่ยวกับการผลิต/ การใช้เอกสารใบงาน ซึ่งสอดคล้องกันในเรื่องของ

แหล่งที่มาของเอกสารใบงานที่พบว่าส่วนใหญ่พัฒนากรจะเป็นผู้ผลิตเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ และสังเกต พบว่าเอกสารที่พัฒนากรเป็นผู้ผลิตนั้นมักจะเป็นเอกสารโรเนียวและรูปแบบขาดความ น่าสนใจ ซึ่งพัฒนากรบางคนอาจจะขาดทักษะในการผลิตเอกสาร ดังนั้นจึงต้องการให้มีการจัด หาคู่มือหรือเอกสารเกี่ยวกับการผลิต/ การใช้เอกสารใบงาน และจากเหตุผลของพัฒนากรที่ไม่ใช้ เอกสารใบงานเพราะเห็นว่าขั้นตอนในการผลิตเอกสารใบงานมีความยุ่งยาก ดังนั้นจึงต้องการให้ มีบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ผลิตและจัดหาเอกสารใบงานโดยเฉพาะ

สื่อที่พัฒนากรมีการใช้น้อย แต่กลุ่มแม่บ้านต้องการให้นำมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ ด้านอาชีพมากคือ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ โดยเฉพาะวีดิทัศน์ พบว่าแหล่งที่มาของมีนวนวีดิทัศน์ส่วนใหญ่ผลิต/ จัดหาโดยวิทยากร ส่วนเครื่องเล่นวีดิทัศน์นั้นส่วนใหญ่ขอยืมจากหน่วยงานอื่น ปัญหา ที่พัฒนากรประสบคือ ไม่สะดวกในการขนย้ายเครื่องเล่นวีดิทัศน์และสถานที่ไม่เหมาะสมกับการใช้ วีดิทัศน์ ทำให้มีการนำวีดิทัศน์มาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการ สัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านที่พบว่าพัฒนากรไม่ค่อยได้นำวีดิทัศน์มาใช้ โดยจะใช้ในระดับอำเภอมาก กว่าในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่พัฒนากรประสบเกี่ยวกับการใช้วีดิทัศน์คือ ความไม่ สะดวกในการขนย้าย อีกทั้งเครื่องเล่นวีดิทัศน์นั้นพัฒนากรต้องขอยืมจากหน่วยงานอื่น จึงต้อง ระมัดระวังเพราะในการขนย้ายอาจทำให้เกิดความเสียหายได้และเป็นเหตุผลที่ทำให้พัฒนากร หลายคนไม่ใช้วีดิทัศน์ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ อีกทั้งในหน่วยงานไม่มีเครื่องเล่นวีดิทัศน์ และในการขอยืมจากหน่วยงานอื่นมีขั้นตอนยุ่งยาก ดังนั้นพัฒนากรจึงต้องการให้มีการจัดซื้อ เครื่องเล่นวีดิทัศน์ประจำหน่วยงานและจัดฝึกอบรมการใช้วีดิทัศน์ รวมทั้งการจัดหาคู่มือหรือ เอกสารเกี่ยวกับการใช้วีดิทัศน์ด้วย ส่วนกลุ่มแม่บ้านต้องการให้นำวีดิทัศน์มาใช้ในการเผยแพร่ ความรู้ด้านอาชีพให้มากขึ้น โดยเฉพาะในการแนะนำอาชีพที่น่าสนใจ เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการ ตัดสินใจในการเลือกอาชีพที่ต้องการให้มีอบรม ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อดีของวีดิทัศน์คือแสดง การเคลื่อนไหวของภาพประกอบเสียงที่ให้ความรู้สึกที่ใกล้เคียงของจริงมาก เหมาะสำหรับใช้ในการ รุ่งใจ สร้างทัศนคติ และเสนอปัญหา (กิดานันท์ มลิทอง, 2536) จะเห็นว่าทั้งแม่บ้านและ พัฒนากรต่างก็ต้องการใช้วีดิทัศน์ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเพราะวีดิทัศน์นั้นนับเป็นสื่อที่ให้ ทั้งภาพและเสียงเหมือนกับโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่กลุ่มแม่บ้านมีความคุ้นเคย

สื่อที่พัฒนากรนำมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพน้อย ได้แก่ แผ่นโป่งใส สื่อ ของจำลองและสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านที่พบว่า สื่อที่พัฒนากรนำมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพน้อย คือ สื่อของจำลอง และสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) เหตุผลที่ไม่ใช้แผ่นโป่งใสเพราะหน่วยงานไม่มีเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และใน

การขอยืมจากหน่วยงานอื่นมีขั้นตอนยุ่งยาก รวมทั้งสถานที่ไม่เหมาะสมกับการใช้แผ่นโป่งใส จะเห็นว่าเหตุผลที่ไม่ใช้แผ่นโป่งใสสอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อโทรทัศน์ที่พบว่ สาเหตุที่ทำให้การใช้สื่อโทรทัศน์มีขอบเขตจำกัด เนื่องมาจากการขาดแคลนตัวสื่อโทรทัศน์ การขาดแคลนด้านเงินงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์และปัญหาด้านสถานที่ซึ่งต้องจัดให้เหมาะสมกับการใช้สื่อโทรทัศน์บางประเภท รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับความคล่องตัวของอุปกรณ์ที่ใช้กับสื่อโทรทัศน์บางประเภทไม่เหมาะสมที่จะขนย้ายบ่อย ๆ เพราะอาจชำรุดเสียหายได้ง่าย (เพ็ญศรี ทวีสุวรรณและชูศักดิ์ เพรสคอร์ท, 2534) ส่วนสื่อของจำลองมีผู้ใช้น้อย โดยเหตุผลที่ไม่ใช้เพราะเห็นว่าสื่อของจำลองไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านพบว่า พัฒนาการไม่ได้นำสื่อของจำลองมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งกลุ่มแม่บ้านเห็นว่าสื่อของจริงใช้เผยแพร่ความรู้ได้ดีกว่าสื่อของจำลอง ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาในการใช้หรือไม่ใช้สื่อของจำลองในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ส่วนสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) มีจำนวนพัฒนาการที่ใช้น้อยมาก โดยเหตุผลที่ไม่ใช้เพราะไม่มีผู้ประสานงานติดต่อกับผู้รับผิดชอบสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) และเห็นว่าสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) ไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้าน ที่พบว่าพัฒนาการนำสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) มาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพน้อย ซึ่งกลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้นำสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) มาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ โดยให้เหตุผลว่าสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) ไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของพัฒนาการในส่วนของความต้องการการใช้สื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) ที่พบว่าพัฒนาการส่วนใหญ่ไม่ต้องการนำสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) มาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ เช่นกัน

โดยสรุปสื่อที่พัฒนาการนำมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพนั้น มีสื่อที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มแม่บ้านคือ สื่อบุคคล (วิทยากร, ครูฝึก) และสื่อของจริง ซึ่งหลักการฝึกอาชีพประเภททักษะที่ต้องฝึกปฏิบัติ นั้น วิธีที่ได้ผลดี คือการสาธิตโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับกรวยประสบการณ์ของเอดการ์ เดล (1965) ที่พบว่าทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ซึ่งสื่อบุคคลและสื่อของจริงนั้น สามารถทำให้เกิดประสบการณ์ดังกล่าวได้ ซึ่งก็ตรงกับการใช้สื่อในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนาการ แต่สื่อที่กลุ่มแม่บ้านเห็นว่ามีการนำมาใช้น้อยคือ สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ และต้องการให้พัฒนาการนำมาใช้มากที่สุด เพราะกลุ่มแม่บ้านต้องการเอกสารไว้ทบทวนหลังจากการเผยแพร่แล้ว เช่นเดียวกับสื่อโทรทัศน์อุปกรณ์โดยเฉพาะวีดิทัศน์ นับเป็นสื่อที่กลุ่มแม่บ้านต้องการให้นำมาใช้ในการเผยแพร่

ความรู้ด้านอาชีพ รองลงมาจากสื่อสิ่งพิมพ์ แต่พัฒนากรยังนำมาใช้น้อย เนื่องจากไม่มีเครื่องเล่นวีดิทัศน์ประจำหน่วยงานหรือปัญหาด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่มีความยุ่งยาก จึงทำให้มีการนำวีดิทัศน์มาใช้ในการเผยแพร่บ้าง ส่วนสื่อที่พัฒนากรไม่ค่อยได้นำมาใช้ในการเผยแพร่ซึ่งได้แก่ แผ่นโปสเตอร์ สื่อของจำลองและสื่อพื้นบ้าน (ลำตัด, อีแซวฯ) นั้นกลุ่มแม่บ้านก็เห็นว่าไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเช่นกัน ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาหากนำสื่อดังกล่าวมาใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพในระดับน้อย

2 สภาพ ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากร

ในการศึกษาเรื่องการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพนั้น นอกจากศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อและไม่ใช้สื่อประเภทต่าง ๆ แล้ว ปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำการศึกษาวิจัยคือ การศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้สื่อ ได้แก่ การใช้สื่อที่มีขั้นตอนเกี่ยวกับการวางแผน การเตรียมการ การนำเสนอ การประเมินผลและการจัดเก็บ/บำรุงรักษา นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนช่วยเหลือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ เพราะปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการเลือกใช้สื่อและการนำสื่อมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากร ดังผลการอภิปรายต่อไปนี้

2.1 สภาพเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากร

2.1.1 สภาพขั้นตอนการใช้สื่อ

สภาพขั้นตอนการใช้สื่อในด้านการวางแผนนั้น พบว่าข้อที่พัฒนากรมีการปฏิบัติในระดับสูงคือ ในการเลือกใช้สื่อพัฒนากรได้ศึกษาข้อมูลรายละเอียดของกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้, อายุและพื้นฐานความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเลือกใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบประเภททักษะอาชีพ ที่ผู้จัดกิจกรรมควรพิจารณาในหลาย ๆ ประการ โดยเฉพาะการศึกษารายละเอียดของกลุ่มเป้าหมายเป็นข้อที่สำคัญมากประการหนึ่ง เพราะกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบมีความหลากหลายมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอายุ พื้นฐานความรู้ อาชีพ ความสนใจสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม ถ้าไม่คำนึงพื้นฐานเหล่านี้แล้วอาจเลือกใช้สื่อได้ไม่เหมาะสม กลุ่มเป้าหมายอาจไม่เข้าใจหรือไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร เกี่ยวกับเรื่องอายุนั้นพบว่ากลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่มีอายุมาก ซึ่งอาจมีปัญหาในเรื่องของสุขภาพร่างกายอันจะส่งผลถึงการเรียนรู้ได้ ส่วนในเรื่องของพื้นฐานความรู้พบว่าต้องคำหรือ

ภาษาที่ใช้ในสื่อชนิดต่าง ๆ ต้องให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ถ้ายากเกินไป อาจจะทำให้การสื่อสารไม่ประสบผลสำเร็จ (สุรกุล เจน-อบรมและสุมาลี สังข์ศรี, 2534) ส่วนในเรื่องของจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงด้วยเช่นกัน เพราะกลุ่มแม่บ้านเป็นวัยผู้ใหญ่ พบว่าการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะเกิดขึ้นและเป็นไปได้โดยมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้ใหญ่รู้สึกและยอมรับว่าตนเองไม่รู้และสนใจอยากจะทำสิ่งนั้น (สุภาพร อุณเมตตาคิจิต, 2526) นอกจากการศึกษารายละเอียดของกลุ่มเป้าหมายแล้ว ข้อมูลที่พัฒนากรใช้ประกอบในการเลือกใช้สื่อรองลงมา คือ งบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเลือกใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบประเภททักษะอาชีพที่กล่าวว่า งบประมาณนับว่ามีความสำคัญมากในการเลือกใช้สื่อ เพราะถึงแม้จะทราบว่าสื่อบางอย่างดีมาก ถ้าใช้แล้วกลุ่มเป้าหมายจะเกิดความเข้าใจสูงภายในเวลาอันสั้น แต่กลับมีราคาแพงมากก็อาจเลือกสื่อชนิดนี้ไม่ได้ (สุรกุล เจน-อบรมและสุมาลี สังข์ศรี, 2534) ดังนั้น งบประมาณจึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการศึกษาก่อนที่จะเลือกใช้สื่อใด ๆ

ด้านการเตรียมการ ข้อที่พัฒนากรมีการปฏิบัติในระดับสูงคือ การแจ้งให้กลุ่มเป้าหมายทราบเกี่ยวกับกิจกรรมการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเพื่อการเตรียมตัว สอดคล้องกับวิธีการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งพบว่าในเรื่องของการเตรียมการนั้นนอกจากการเตรียมเจ้าหน้าที่ การเตรียมสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แล้วควรจะมีการเตรียมกลุ่มเป้าหมายให้พร้อมที่จะเปิดรับสื่อ โดยการประกาศหรือแจ้งให้กลุ่มเป้าหมายทราบถึงกำหนดการที่จะมีการพบปะ ประชุมหรือร่วมกิจกรรมกัน และก่อนนำเสนอสื่อก็แจ้งให้ทราบว่าจะให้เขามีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างไร ผู้ดูหรือผู้รับจะได้เตรียมตัวหรือมีปฏิกิริยาตอบสนองในทางที่ถูกต้องได้ (ณรงค์ สมพงษ์, 2534) ซึ่งในการแจ้งให้กลุ่มเป้าหมายทราบนั้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านพบว่าพัฒนากรจะใช้วิธีการประชุมตัวแทนกลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มสตรี เช่น ประธานกลุ่มและเลขา เพื่อให้ไปประชาสัมพันธ์กับสมาชิกต่อไป นอกจากนี้บางตำบลยังมีการประชาสัมพันธ์ โดยใช้สื่อหอกระจายข่าวร่วมด้วย

ด้านการนำเสนอ ข้อที่พัฒนากรปฏิบัติในระดับสูงคือ การใช้สื่ออย่างเป็นลำดับขั้นตอนซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการนำเสนอสื่อประการหนึ่งคือ ควรใช้สื่อเรียงลำดับก่อนหลังตามที่ได้กำหนดไว้แล้วยกเว้นแต่เมื่อมีความจำเป็นบังคับ เช่น ระยะเวลาเปลี่ยนไปหรือมีการเปลี่ยนแปลงหัวข้อการบรรยาย ก็สามารถปรับแผนการใช้สื่อให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม (ณรงค์ สมพงษ์, 2534)

ด้านการประเมินผล ข้อที่พัฒนากรมีการปฏิบัติในระดับสูงคือการประเมินผลการใช้สื่อโดยการสอบถามหรือสังเกต ซึ่งใกล้เคียงกับที่ปาน กิมปีและเพ็ญศรี ทวีสุวรรณ,

2534) ได้กล่าวถึงวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลสื่อ ได้แก่ การสอบถาม โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์และการสังเกต แต่พัฒนาการจะไม่ได้ใช้แบบสอบถามหรือแบบสังเกตที่เป็นแบบฟอร์มที่ชัดเจน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พัฒนาการเบื้องต้นในหลาย ๆ อำเภอเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้สื่อได้ผลที่สอดคล้องกันคือ พบว่าพัฒนาการมักใช้วิธีการสอบถามหรือสังเกต โดยไม่มีการใช้แบบฟอร์มหรือการบันทึกเกี่ยวกับการใช้สื่อ และไม่ได้มีการประเมินผลการใช้สื่อโดยตรง แต่จะประเมินผลในภาพรวมของโครงการมากกว่า

ด้านการจัดเก็บ/ บำรุงรักษา ข้อที่พัฒนาการปฏิบัติในระดับสูงคือ การจัดสถานที่เพื่อเก็บรักษาสื่อ จากการสัมภาษณ์พัฒนาการพบว่า สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนาการผลิตหรือจัดหานั้น มีสื่อที่ต้องใช้เผยแพร่ความรู้เรื่องเดียวกันในหลายตำบลและมีการหมุนเวียนกันใช้บ่อย ๆ ซึ่งอาจเกิดการชำรุดเสียหาย ดังนั้นพัฒนาการจึงต้องมีการจัดสถานที่เพื่อเก็บรักษาสื่อเหล่านั้นให้อยู่ในสภาพที่ดี เพราะต้องนำไปใช้หลายครั้ง

2.1.2 สภาพการสนับสนุนช่วยเหลือในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

สภาพการสนับสนุนช่วยเหลือในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ข้อที่มีการปฏิบัติในระดับสูงคือการทำความเข้าใจให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการใช้สื่อเพราะลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบมีหลากหลายการให้ข้อมูลความรู้สำหรับประชาชนนอกระบบ จึงต้องใช้สื่อการศึกษาหลายประเภทแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของแต่ละหน่วยงานและลักษณะของกิจกรรม ดังนั้นสื่อการศึกษาที่จะเป็นตัวนำหรือถ่ายทอดความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างมากจำเป็นต้องมีการวางแผน การออกแบบ การผลิตและการนำไปใช้อย่างสมเหตุสมผลและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง มิฉะนั้นจะเป็นการลงทุนที่สูญเปล่าและไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร ซึ่งหน่วยงานต่างๆที่จัดการศึกษานอกระบบก็ได้พยายามที่จะนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางด้านสื่อการศึกษามาใช้พัฒนาคุณภาพของสื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมาย (ปรีชา เนาว์เย็นผลและบุญสม นาवानุเคราะห์, 2534)

2.1.3 สภาพการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

สภาพการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ข้อที่พัฒนาการมีการปฏิบัติในระดับสูงคือการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพระหว่าง

หน่วยงาน รวมทั้งการประสานงานเพื่อการขอยืมสื่อกับหน่วยงานอื่น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พัฒนาการพบว่า มีการประสานงานกันในเรื่องของการให้ข้อมูลและขอยืมสื่อระหว่างหน่วยงาน ซึ่งมีการประสานงานกันหลายลักษณะ ได้แก่ การประสานกับต่างหน่วยงานแต่อยู่ในอำเภอเดียวกัน เช่น ระหว่างสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกับสำนักงานเกษตรอำเภอ หรือการประสานงานระหว่างสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอต่าง ๆ ด้วยกัน ซึ่งพัฒนาการมักจะมีการโยกย้ายและสับเปลี่ยนตำแหน่งภายในจังหวัดเดียวกันเสมอ ดังนั้นพัฒนาการในแต่ละอำเภอจึงรู้จักและมีความคุ้นเคยกัน ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดการประสานงานกันในการใช้สื่อระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีการประสานงานระหว่างพัฒนาการกับองค์กรหรือผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งกลุ่มแม่บ้านด้วย โดยสื่อที่มักจะมีการขอยืมกับหน่วยงานอื่นได้แก่ สื่อวีดิทัศน์หรือแม้แต่ข้อมูลของสื่อบุคคล (วิทยากร, ครูฝึก) เป็นต้น

2.2 ความต้องการเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

2.2.1 ความต้องการเกี่ยวกับขั้นตอนการใช้สื่อ

ด้านการวางแผน พัฒนาการต้องการให้ดำเนินงานโดยการจัดให้มีหน่วยงานกลางที่สามารถให้ข้อมูลเรื่องการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งความต้องการดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพและปัญหาการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เพราะพัฒนาการต้องมีการประสานงานกับหลายหน่วยงานในการหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งหากจัดให้มีหน่วยงานกลางที่สามารถให้ข้อมูลเรื่องการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพได้ ก็จะเป็นการลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

ด้านการเตรียมการ พัฒนาการต้องการให้ดำเนินงานโดย ให้จัดหาคู่มือการประชาสัมพันธ์ ความต้องการดังกล่าวสัมพันธ์กับสภาพการปฏิบัติเกี่ยวกับขั้นตอนการใช้สื่อในด้านการเตรียมการข้อที่พัฒนาการปฏิบัติในระดับสูงคือ การแจ้งให้กลุ่มเป้าหมายทราบเกี่ยวกับกิจกรรมการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเพื่อการเตรียมตัว ดังนั้นพัฒนาการจึงต้องการคู่มือการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้การแจ้งข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิภาพดีขึ้น

ด้านการนำเสนอ พัฒนาการต้องการให้มีการดำเนินงานโดย ให้จัดฝึกอบรมความรู้และทักษะการใช้โสตทัศนูปกรณ์ ความต้องการดังกล่าวสอดคล้องกับเหตุผลข้อหนึ่งของพัฒนาการที่ไม่ใช้วีดิทัศน์ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพเพราะ ขาดความรู้และทักษะการใช้

วิดิทัศน์ และต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมการใช้วิดิทัศน์ ดังนั้นพัฒนากรจึงต้องการให้มีการจัดการฝึกอบรมความรู้และทักษะการใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์

ด้านการประเมินผล พัฒนาการต้องการให้ดำเนินงานโดย ให้จัดหาคู่มือและเอกสารเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ความต้องการดังกล่าวสอดคล้องกับปัญหาข้อหนึ่งที่พัฒนากรประสบในด้านการประเมินผลคือ การขาดความรู้เรื่องการประเมินผลการใช้สื่อ และปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้พัฒนากรมีการปฏิบัติในเรื่องการประเมินผลแพะเรื่องการใช้สื่อน้อย ซึ่งเป็นเหตุผลที่พัฒนากรต้องการให้จัดหาคู่มือและเอกสารเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

ด้านการจัดเก็บ/ บำรุงรักษา พัฒนาการต้องการให้ดำเนินงานโดย ให้จัดสรรงบประมาณในการบำรุงรักษาสื่อ ความต้องการดังกล่าวสืบเนื่องมาจากปัญหาที่พัฒนากรประสบคือ การขาดงบประมาณในการบำรุงรักษาซ่อมแซมสื่อ ดังนั้นในส่วนของความต้องการพัฒนากรจึงต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมสื่อ

2.2.2 ความต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

พัฒนากรต้องการให้มีการดำเนินงานการสนับสนุนช่วยเหลือ โดยการเพิ่มงบประมาณที่ใช้ในการผลิตและจัดหาสื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ จะเห็นได้ว่าความต้องการในเรื่องดังกล่าวสัมพันธ์กับปัญหาในเรื่องการสนับสนุนช่วยเหลือที่พบว่า พัฒนาการมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ในการผลิตและจัดหาสื่อไม่เพียงพอ เพราะสื่อบางประเภทมีราคาแพง โดยเฉพาะสื่อของจริงที่เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น จักรเย็บผ้า และเครื่องมือที่ใช้ในการจักสานผักตบชวา เป็นต้น ทำให้งบประมาณที่ใช้ในการผลิตและจัดหาสื่อมีไม่เพียงพอ ดังนั้นพัฒนากรจึงต้องการให้มีการเพิ่มงบประมาณที่ใช้ในการผลิตและจัดหาสื่อดังกล่าว

2.2.3 ความต้องการการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

ความต้องการการประสานงานกับหน่วยงานอื่นคือที่พัฒนากรต้องการให้มีการดำเนินงานคือ การจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในการติดต่อประสานงาน ความต้องการนี้สอดคล้องกับปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่พัฒนากรประสบคือ ในการติดต่อประสานงานพัฒนากรต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง ดังนั้นพัฒนากรจึงต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในการติดต่อประสานงานดังกล่าว

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

2.3.1 ปัญหาการใช้สื่อ

ปัญหาด้านการวางแผนที่พบคือ การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลที่ใช้ประกอบการวางแผนการใช้สื่อไม่เป็นระบบหมวดหมู่ รองลงมาคือ ไม่มีเวลาศึกษาข้อมูลที่ใช้ประกอบการวางแผนการใช้สื่อ และไม่มีแบบฟอร์มที่ชัดเจนที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้สื่อ จะเห็นได้ว่าปัญหาที่พัฒนาการประสบนั้นมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ที่แสดงให้เห็นว่า พัฒนาการกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บและจัดการกับข้อมูลที่ต้องใช้ประกอบการวางแผนการใช้สื่อ เพราะในการวางแผนการใช้สื่อนั้น ข้อมูลที่ใช้ประกอบการวางแผนเป็นข้อมูลที่พัฒนาการควรจะทราบเพราะต้องใช้บ่อย ๆ แต่พบว่าพัฒนาการไม่มีแบบฟอร์มที่ชัดเจนที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเหล่านั้น อีกทั้งข้อมูลที่ได้มาไม่มีการจัดเก็บให้เป็นระบบหมวดหมู่ ทำให้พัฒนาการต้องใช้เวลาในการศึกษาข้อมูลเพิ่มขึ้น และเนื่องจากพัฒนาการมีภาระหน้าที่หลายอย่าง ดังนั้นในการนำข้อมูลมาใช้ประกอบการวางแผนการใช้สื่อ บางครั้งพัฒนาการอาจจะเลยข้อมูลบางอย่างเพราะไม่มีเวลาที่จะศึกษาข้อมูล ทำให้มีการนำข้อมูลมาใช้ประกอบการวางแผนน้อย ซึ่งจะส่งผลให้การวางแผนการใช้สื่อไม่ชัดเจนได้

ปัญหาด้านการเตรียมการ ปัญหาที่พบคือ การขาดการประสานงานกับวิทยากรทำให้การเตรียมตัวด้านเนื้อหาไม่ชัดเจน และการไม่มีเวลาทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง เหตุที่พัฒนาการประสบปัญหาการขาดการประสานงานกับวิทยากรนั้น มักจะเกิดขึ้นในกรณีที่วิทยากรนั้นต้องเรียนเชิญมาจากหน่วยงานอื่น หรือเป็นวิทยากรที่ต้องฝึกอบรมอาชีพให้กลุ่มแม่บ้านในหลายตำบลหรือหลายอำเภอติดต่อกัน ซึ่งหากวิทยากรกำลังใช้เวลาในการฝึกอบรมอยู่ในอำเภอหนึ่ง อาจไม่มีเวลาที่จะประสานงานกับพัฒนาการในอำเภอต่อไป ซึ่งในบางครั้งการที่พัฒนาการไม่มีเวลาก็อาจจะเลยในการที่จะประสานงานกับวิทยากร และเมื่อพัฒนาการไม่ทราบรายละเอียด ทำให้เกิดปัญหาการเตรียมตัวด้านเนื้อหาที่จะเผยแพร่ไม่ชัดเจน และส่งผลต่อการใช้สื่อประกอบการเผยแพร่ คือการไม่มีเวลาทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง

ปัญหาด้านการนำเสนอ ปัญหาที่พบคือ เวลาที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพมีน้อยทำให้ไม่สามารถใช้สื่อได้เต็มที่ ซึ่งปัญหาที่พบสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านที่พบว่า วิธีการที่พัฒนาการมักจะใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพคือ การฝึกอบรมโดยให้วิทยากรหรือครูฝึกมาสาธิต รองลงมาคือ การเผยแพร่ความรู้สอดแทรกในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.) จะเห็นได้ว่าวิธีการที่พัฒนาการใช้เผยแพร่ความรู้

มักจะต้องมีการรวมกลุ่มกันและพบว่ากลุ่มแม่บ้านจะสามารถมารวมกลุ่มกันได้ในช่วงเวลาจำกัด ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวทำให้เวลาที่จะใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพมีน้อย ส่งผลให้พัฒนาการไม่สามารถใช้สื่อได้อย่างเต็มที่

ปัญหาด้านการประเมินผล ปัญหาที่พบคือไม่ได้ทำบันทึกผลการประเมินการใช้สื่ออย่างชัดเจน ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลเรื่องสภาพขั้นตอนการใช้สื่อในด้านการประเมินผลเพราะข้อที่พัฒนาการมีการปฏิบัติในระดับสูงคือ การประเมินผลการใช้สื่อโดยการสอบถามหรือการสังเกต ซึ่งไม่ได้ใช้แบบฟอร์ม จึงทำให้พัฒนาการไม่ได้ทำบันทึกผลการประเมินการใช้สื่ออย่างชัดเจน และปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำหรือบันทึกการใช้สื่ออย่างเป็นระบบหรือหมวดหมู่อย่างชัดเจนที่พบว่าพัฒนาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ปัญหาด้านการจัดเก็บ/บำรุงรักษา ปัญหาที่พบคือขาดงบประมาณในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมสื่อจากการสัมภาษณ์พัฒนาการพบว่าเมื่อมีการใช้สื่อร่วมกันหลายๆ ตำบล และการขนย้ายสื่อทำให้เกิดปัญหาสื่อชำรุดเสียหายขึ้นได้ ดังนั้นจึงต้องมีการซ่อมแซมสื่อให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ แต่เนื่องจากงบประมาณที่ใช้ในหน่วยงานมีจำกัด จึงทำให้พัฒนาการไม่สามารถนำงบประมาณมาใช้ในการซ่อมแซมสื่อได้ ทำให้เกิดปัญหาการขาดงบประมาณดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของปรารธนา มาลัยขวัญ (2533) ที่พบว่าในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ศูนย์บริการสาธารณสุขส่วนใหญ่มักพบปัญหาในการจัดซื้อสื่อที่จำเป็นและขาดงบประมาณในการบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมสื่อ

2.3.2 ปัญหาการสนับสนุนช่วยเหลือในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนาการ

ปัญหาการสนับสนุนช่วยเหลือที่พัฒนาการประสบคือ ปัญหางบประมาณที่ใช้ในการผลิตและจัดหาสื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพไม่เพียงพอ รองลงมาคือปัญหาการขาดอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ อยู่เสมอ เพราะสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอมีภาระหน้าที่รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นงบประมาณจึงต้องถูกจัดสรรเพื่อการดำเนินโครงการอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากโครงการด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

2.3.3 ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่พัฒนากรประสบ คือ ระเบียบขั้นตอนราชการทำให้เกิดความล่าช้าในการประสานงาน รองลงมาคือ ในการติดต่อประสานงานพัฒนากรต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง ซึ่งปัญหาในเรื่องระเบียบขั้นตอนราชการนี้ สอดคล้องกับหุลย จำปาเทศ (อ้างถึงใน เบนญจนาฏ วัฒนประดิษฐ์, 2533) ที่กล่าวว่าอุปสรรคต่าง ๆ ที่ทำให้การประสานงานไม่บรรลุตามเป้าหมาย ในส่วนที่เกี่ยวกับระบบบริหารขององค์การพบว่า ระเบียบที่กำหนดไว้ไม่เอื้ออำนวยต่อการประสานงาน

3 สภาพและความต้องการเกี่ยวกับความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้าน

3.1 สภาพวิธีการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านซึ่งพบว่า วิธีการที่พัฒนากรใช้เผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่คือ การฝึกอบรมโดยให้วิทยากรหรือครูฝึกมาสาธิตและเผยแพร่โดยการสอดแทรกในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ซึ่งวิธีการดังกล่าว สอดคล้องกับการเรียนการสอนวิชาอาชีพ และการเรียนการสอนแบบกลุ่มสนใจในเรื่องของเทคนิคที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วซึ่งมีหลายวิธีการ เช่น การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมกลุ่มและการสาธิตทดลองรวมทั้งการฝึกปฏิบัติ (วินัย สายหงษ์และ วิไล แยมสาขา, 2534) ซึ่งเทคนิคข้างต้นสอดคล้องกับวิธีการที่พัฒนากรใช้เผยแพร่ความรู้ให้กับกลุ่มแม่บ้าน อีกทั้งมีข้อจำกัดที่กลุ่มแม่บ้านสามารถรวมกลุ่มกันได้ในระยะเวลาดังนั้นพัฒนากรจึงต้องใช้วิธีการฝึกอบรมโดยให้วิทยากรหรือครูฝึกมาสาธิตเพื่อให้กลุ่มแม่บ้านสามารถรับความรู้ได้อย่างรวดเร็ว ส่วนคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) นั้นถือเป็นตัวแทนของสตรีในหมู่บ้าน ดังนั้นเมื่อมีการประชุมคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) พัฒนากรจึงได้มีการเผยแพร่ความรู้สอดแทรกในการประชุมเพื่อให้มีการถ่ายทอดไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ต่อไป

3.2 ความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้าน

ความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้านมากที่สุดคือ การตัดเย็บเสื้อผ้า รองลงมาคือ การประดิษฐ์ดอกไม้ จากการสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านพบว่า การตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นอาชีพที่กลุ่มแม่บ้านเสนอให้พัฒนากรนำมาเผยแพร่มากที่สุด เพราะมีการดำเนินธุรกิจในกลุ่มคนที่เรียกว่า การเย็บเสื้อผ้าไหล โดยมีพ่อค้าคนกลางรับจ้างจากโรงงานแล้วนำ

มาจ้างชาวบ้านตัดเย็บอีกทอดหนึ่ง หรือมีโรงงานที่ดำเนินธุรกิจด้านการตัดเย็บเสื้อผ้านำจักรเย็บ-
 ผ้ามาลงให้ แล้วจ้างชาวบ้านตัดเย็บ ซึ่งธุรกิจการเย็บเสื้อผ้าโหลเป็นธุรกิจที่แพร่หลายในหลาย ๆ
 อำเภอของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นข้อสังเกตที่ผู้วิจัยได้พบจากการไปเก็บข้อมูล กลุ่มแม่บ้านที่
 ต้องการรับจ้างเย็บเสื้อผ้าโหล จึงต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับการตัดเย็บเสื้อผ้า ดังนั้นความรู้ด้าน
 อาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่มากที่สุดจึงเป็นการตัดเย็บเสื้อผ้า ส่วนการประดิษฐ์ดอกไม้คือการ
 ประดิษฐ์ดอกไม้จันทร์ ซึ่งทางสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดส่งเสริมให้กับกลุ่มแม่บ้านทุกอำเภอ

3.3 ระดับความตรงความต้องการเกี่ยวกับความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมา เผยแพร่ให้กับกลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่า ความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้กับ
 กลุ่มแม่นั้นตรงกับความต้องการในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะก่อนการเผยแพร่ความรู้ด้าน
 อาชีพ พัฒนากรจะมีการสำรวจอาชีพโดยการให้กลุ่มแม่บ้านเลือกอาชีพที่ตนสนใจจากเมนูอาชีพ
 ซึ่งเป็นเกี่ยวกับรายการอาชีพที่ทางสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดจัดทำขึ้น เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่-
 บ้านนำไปเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ต้องการให้พัฒนากรนำไปเผยแพร่ ดังนั้น
 ความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่จึงตรงกับความต้องการของกลุ่มแม่บ้านในระดับมาก
 แต่ก็มีกลุ่มแม่บ้านบางคนเห็นว่าอาชีพที่นำมาเผยแพร่นั้นไม่ตรงกับความสนใจ หรือความ
 ต้องการ โดยให้เหตุผลว่า เมื่อมีการฝึกอบรมอาชีพจะมีการสำรวจความต้องการจริง แต่มีความ
 ลำช้าในการดำเนินการ เพราะต้องรอทำเรื่องของงบประมาณ ซึ่งความล่าช้าดังกล่าวเป็นผลทำให้
 กลุ่มแม่บ้านลดความสนใจหรือเปลี่ยนความต้องการ และความล่าช้าอาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง
 ของบางอาชีพ เพราะอาชีพดังกล่าวอาจไม่สอดคล้องหรือเหมาะแก่การส่งเสริมเผยแพร่หลังจาก
 ที่เวลาผ่านไปก็ได้

3.4 การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์

กลุ่มแม่บ้านเห็นว่า ความรู้ด้านอาชีพที่พัฒนากรนำมาเผยแพร่ให้นั้นสามารถนำ
 ไปใช้ประโยชน์ได้ โดยเห็นว่านำไปใช้ได้ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้เพราะความรู้ด้านอาชีพที่
 พัฒนากรนำมาเผยแพร่นั้น ส่วนใหญ่เป็นความต้องการของกลุ่มแม่บ้าน เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า
 ซึ่งความรู้ดังกล่าวกลุ่มแม่บ้านนำมาใช้ประกอบเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมได้ ทำให้มีรายได้
 เพิ่มขึ้น

3.5 ความรู้ด้านอาชีพที่กลุ่มแม่บ้านต้องการให้พัฒนากรนำมาเผยแพร่เพิ่มเติม

ความรู้ด้านอาชีพที่กลุ่มแม่บ้านต้องการให้พัฒนากรนำมาเผยแพร่เพิ่มเติม คือ การจัดการ/ การตลาด รองลงมาคือ การตัดเย็บเสื้อผ้า ความต้องการดังกล่าวสอดคล้องกับ สภาพการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ จากการสัมภาษณ์ที่พบว่ามีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการ ตัดเย็บเสื้อผ้ามากที่สุด โดยมีการเผยแพร่ในหลายอำเภอ หรือแม้แต่ในอำเภอเดียวกันแต่หลาย ตำบล ก็ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการจัดการและการตลาด ที่พบว่าเมื่อมีการดำเนินธุรกิจด้านนี้ ก็เกิดการแข่งขันสูง และทำให้เกิดปัญหาในด้านการตลาดดังกล่าวข้างต้น หรือแม้แต่อาชีพ อื่น ๆ ที่นำมาส่งเสริมที่พบว่าหลังจากจัดทำผลิตภัณฑ์แล้วมักจะขายไม่ได้หรือไม่มีตลาด ปัญหา ดังกล่าวเกิดขึ้นได้ ในกรณีที่ความรู้ด้านอาชีพที่กลุ่มแม่บ้าน เสนอให้พัฒนากรนำมาเผยแพร่เกิด จากการเลียนแบบ ซึ่งขาดการวางแผนในเรื่องของการจัดการ/ การตลาด หรือเกิดปัญหาในเรื่อง คุณภาพ ที่พบว่ายังไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ขายผลิตภัณฑ์นั้นไม่ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและพัฒนากร รวมทั้งกลุ่มแม่บ้านดังนี้

1. ควรให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในเรื่องของสื่อ และการใช้สื่อแก่ พัฒนาการให้มากกว่าปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้พัฒนากรนำสื่อที่ทันสมัย และมี ประสิทธิภาพมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ เพราะจากผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ในเรื่องของการศึกษาพบว่า พัฒนาการเป็นผู้ที่จบการศึกษาจากสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่อ ความถนัดในเรื่องของการใช้สื่อที่แตกต่างกัน และจากผลการวิจัยในเรื่องของวิธีการได้รับความรู้ เรื่องสื่อ และการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ พัฒนาการส่วนใหญ่ได้รับความรู้ โดยเคยเข้ารับการฝึกอบรม และจากการสัมภาษณ์พัฒนากรทราบว่า ก่อนการเข้ารับการปฏิบัติ หน้าที่เป็นพัฒนากรจะมีการฝึกอบรมความรู้เรื่องการพัฒนาชุมชนก่อน รวมทั้งเรื่องการใช้สื่อต่าง ๆ ด้วย และจากนั้นจะมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อที่ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการสำนักงาน พัฒนาชุมชนเขต ปีละ 1 ครั้ง โดยส่งตัวแทนอำเภอละ 1 คน หมุนเวียนกันไป จะเห็นได้ว่า พัฒนาการมีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมน้อยเกินไป จึงควรมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะ ในเรื่องของสื่อและการใช้สื่อแก่พัฒนากรให้มากขึ้น

2. ควรมีการฝึกอบรมพัฒนากรเกี่ยวกับเทคนิคการเรียนเชิญวิทยากรจากหน่วยงานอื่น หรือฝึกอบรมพัฒนากรเพื่อเป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพรวมทั้งการเป็นผู้ช่วยวิทยากร เพราะสื่อที่พัฒนากรนำมาใช้มากและกลุ่มแม่บ้านเห็นว่าเหมาะสมคือสื่อบุคคล (วิทยากร,ครูฝึก) แต่จากเหตุผลที่พัฒนากรไม่สามารถเป็นวิทยากรในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพได้ทำให้ต้องมีการประสานงานเรียนเชิญวิทยากรมาจากหน่วยงานอื่น แต่พัฒนากรประสบปัญหาเกี่ยวกับการเรียนเชิญวิทยากรนั้นมีขั้นตอนยุ่งยาก ดังนั้นจึงต้องการให้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อบุคคล (วิทยากร,ครูฝึก) โดยให้มีบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นโดยเฉพาะ ซึ่งหากความต้องการดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการได้ ควรจะมีการฝึกอบรมพัฒนากรเกี่ยวกับเทคนิคการเรียนเชิญวิทยากรจากหน่วยงานอื่น หรือฝึกอบรมพัฒนากรเพื่อเป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพรวมทั้งการเป็นผู้ช่วยวิทยากร ซึ่งจะเป็นการเพิ่มจำนวนวิทยากรในการฝึกอบรมอาชีพแต่ละครั้งให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้าน เพื่อลดปัญหาในเรื่องการดูแลการฝึกปฏิบัติไม่ทั่วถึง

3. พัฒนากรควรนำสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่ง ได้แก่ เอกสารใบงาน และแผ่นพับมาใช้ประกอบการฝึกอบรม เพราะสื่อดังกล่าวเป็นสื่อที่กลุ่มแม่บ้านต้องการให้นำมาใช้มากเพื่อไว้เป็นเอกสารทบทวนหลังการฝึกอบรมแล้วรวมทั้งต้องการให้เพิ่มจำนวนสิ่งพิมพ์ให้เพียงพอกับจำนวนแม่บ้านด้วย จากเหตุผลที่พัฒนากรไม่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพราะ เห็นว่าขั้นตอนในการผลิตมีความยุ่งยากและต้องการให้มีบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ผลิต/จัดหาสื่อสิ่งพิมพ์โดยเฉพาะนั้น เพื่อให้พัฒนากรได้มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ให้มากขึ้น ควรจะมีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์จากหน่วยงานกลาง ซึ่งอาจจะเป็นส่วนงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เพราะในปัจจุบันจังหวัดสุพรรณบุรี ได้มีการจัดทำเมนูอาชีพอยู่แล้ว หากได้มีการนำเสนอการจัดทำอาชีพที่น่าสนใจเป็นแผ่นพับ เพื่อแจกจ่ายให้กับอำเภอต่างๆนำไปเผยแพร่ ซึ่งหากไม่สามารถแจกจ่ายให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มแม่บ้านในทุกอำเภอได้ ก็อาจจัดทำเป็นสิ่งพิมพ์ต้นฉบับ เพื่อให้พัฒนากรไปดำเนินการต่อไป ซึ่งจะเป็นการลดภาระของพัฒนากรในการที่จะต้องไปหาข้อมูลอาชีพต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำแผ่นพับดังกล่าว หรือนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะสะดวกกว่าการใช้เครื่องพิมพ์ดีดซึ่งมีการใช้อยู่ทั่วไปตามสำนักงานพัฒนาชุมชนในหลาย ๆ อำเภอ อีกทั้งคอมพิวเตอร์นั้นสามารถจัดทำรูปแบบของสิ่งพิมพ์ที่น่าสนใจได้

4. ควรมีการจัดซื้อเครื่องเล่นวีดิทัศน์ประจำหน่วยงาน เพราะเป็นสื่อที่กลุ่มแม่บ้านต้องการให้นำมาใช้มากเช่นเดียวกับสื่อสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะในการแนะนำอาชีพที่น่าสนใจ เพราะการใช้สื่อวีดิทัศน์ จะทำให้น่าสนใจมากกว่าการพูดคุยนทนาเพียงอย่างเดียว แต่การใช้วีดิทัศน์

ในอำเภอต่าง ๆ มีน้อย เพราะในหน่วยงานมักจะไม่มีการเล่นวีดิทัศน์และการรอมยืมจากหน่วยงานอื่นก็มีความยุ่งยากหากต้องการให้พัฒนากรนำวีดิทัศน์มาใช้ให้มากขึ้นก็ควรมีการจัดซื้อเครื่องเล่นวีดิทัศน์ประจำหน่วยงาน

5. ควรนำสื่อหอกระจายข่าวมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพให้มากขึ้น เพราะสื่อหอกระจายข่าวมีเสาค่าใช้จ่ายน้อย และเป็นสื่อท้องถิ่นที่สามารถแพร่กระจายข่าวสารไปยังกลุ่มแม่บ้านได้ทั่วถึง ซึ่งพัฒนากรควรมีการนำเสนอสาระความรู้ทางด้านอาชีพโดยการจัดทำเป็นสารคดีสั้น ๆ เพื่อนำไปถ่ายทอดเสียงทางหอกระจายข่าว

6. ควรจะมีการประชุมร่วมกันระหว่างพัฒนากรในอำเภอเดียวกันเพื่อประสานงานร่วมมือในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลที่ต้องใช้ร่วมกันให้เป็นระบบหมวดหมู่ เพราะจากผลการวิจัยเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพพบว่า พัฒนากรจะนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนเพื่อเลือกใช้สื่อน้อย เพราะไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบหมวดหมู่ ดังนั้นควรมีการแก้ไขด้วยการประชุมร่วมกันระหว่างพัฒนากรในอำเภอเดียวกันเพื่อประสานงานร่วมมือในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลที่ต้องใช้ร่วมกันให้เป็นระบบหมวดหมู่

7. พัฒนากรควรมีการประเมินผลการใช้สื่อโดยเฉพาะด้วยแบบฟอร์ม รวมทั้งจัดทำบันทึกผลการประเมินให้ชัดเจน เพราะจากการวิจัยพบว่า พัฒนากรมักจะได้ไม่ทำการประเมินผลเรื่องการใช้สื่อโดยเฉพาะ และไม่ได้มีการบันทึกผลการประเมินไว้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้พัฒนากรไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสื่อที่นำมาใช้ ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวพัฒนากรควรมีการประเมินผลการใช้สื่อโดยเฉพาะด้วยแบบฟอร์ม รวมทั้งจัดทำบันทึกผลการประเมินให้ชัดเจน ซึ่งอาจทำได้โดยการร่วมมือระหว่างพัฒนากรภายในอำเภอเดียวกัน เพื่อจัดทำแบบฟอร์มที่จะใช้ประเมินผลสื่อแต่ละประเภท และแบบฟอร์มที่จะบันทึกผลการประเมินการใช้สื่อ อย่างไรก็ตามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว หน่วยงานระดับสูงควรมีการช่วยเหลือด้วยการฝึกอบรมในเรื่องของการประเมินผลการใช้สื่อต่าง ๆ หรือการจัดหาคู่มือ/เอกสารเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้สื่อให้กับพัฒนากรในอำเภอต่าง ๆ แม้กระทั่งการจัดทำแบบฟอร์มการประเมินผลการใช้สื่อให้กับพัฒนากร เพื่อเป็นการลดภาระของพัฒนากร

8. ควรมีการประสานงานกันภายในอำเภอหรือหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 8 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพในการใช้สื่อร่วมกัน เพื่อความร่วมมือกันในการให้ข้อมูลข่าวสารและการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ อันจะเป็นการลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและลดปัญหาการขาดสื่อที่ใช้เผยแพร่ความรู้ แต่มีกพบปัญหาเกี่ยวกับระเบียบขั้นตอนราชการทำให้เกิดความ

ล่าช้าในการประสานงาน รวมทั้งในการติดต่อประสานงานพัฒนากรต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง ซึ่งปัญหาดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจช่วยเหลือได้ด้วยการปรับปรุงการบริการให้รวดเร็วขึ้นโดยการลดหรือรวบขั้นตอนบางขั้นเพื่อให้เกิดความสะดวกขึ้น ซึ่งจะทำให้พัฒนากรไม่ต้องเสียเวลาในการมาประสานงานบ่อย ๆ อันจะช่วยลดค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการประสานงานด้วย

9. ควรมีการเผยแพร่หรือส่งเสริมอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เพราะในจังหวัดสุพรรณบุรีนั้น มีสถานที่หรือชนบทรรมนิยมประเพณีที่น่าสนใจ เช่น เพลงอีแซว บ้านทรงไทยฯ เป็นต้น ควรจะมีการส่งเสริมเป็นอาชีพด้วยการจัดแสดงประเพณีดังกล่าวหรือการเปิดให้เยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มรายได้และอนุรักษ์สถานที่รวมทั้งชนบทรรมนิยมประเพณีด้วย

10. ควรมีการจัดแสดงเกี่ยวกับผลงานและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้าน เพื่อเป็นช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของตลาด ทำให้ได้ข้อมูลในการวางแผนด้านการจัดการ การตลาด ซึ่งจะช่วยให้พัฒนากรสามารถเผยแพร่หรือส่งเสริมอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาดให้กับกลุ่มแม่บ้านได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ถ้าจะศึกษาเรื่องการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพอีก ควรมีการสังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพร่วมกับวิธีการอื่นด้วย
2. ควรมีการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการนำสื่อพื้นบ้านหรือสื่อมวลชนมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย